

Behovs- och konsekvensanalys inför beställning till Kunskapsförbundet Väst 2018

Slutsats

- Andelen inskrivna arbetslösa med utsatt ställning är 83 procent i Vänerns varav 60 % är utrikes födda. Arbetslösheten bland utrikes födda (18-65 år) är ca 16 % (171001) och ungdomsarbetslösheten är fortfarande stor i gruppen 18-24, ca 22,7 %, båda grupper ligger över nationella snittet. För hela gruppen arbetslösa är motsvarande siffror 3,9 % respektive 5,2 %. Andelen i program/aktiviteter ligger långt över riket, nästan 100 % högre, och ökar bland utrikes födda. Utan dessa program/aktiviteter hade arbetslösheten varit ännu större.
- GRUV är svårbedömd och har inte utnyttjats i den utsträckning som beställts tidigare. Konsekvenserna av det nya regelverket *Nyanlända invandrades etablering i arbets- och samhällslivet Prop. 2016/17:175* medger att personer som saknar utbildning och inte står till arbetsmarknadens förfogande ska kunna anvisas till studier, den s.k. Utbildningsplikten. De som inte följer detta kan komma ifråga för ekonomiska sanktioner. Detta kommer troligtvis att öka behovet av SFI, GRUV och Gyvux. Regeringens Studiestartsstöd som just nu implementeras kommer troligen inte öka behovet av GRUV-platser under 2018. Intresset för Studiestartsstöd bland målgruppen är svagt och av de som uppfyller grundkraven saknar en mycket stor andel grundläggande språkkunskaper vilket diskvalificerar dem för stödet. Av 273 kvalificerade sökande i Vänerns har endast sex personer anmält intresse för vårens ansökningsomgång varav en har fått beviljat.
- SFI för Övriga (ej ETAB) har ökat dramatiskt då fler får tillfälliga- och permanenta uppehållstillstånd i kombination med ökad anhöriginvandring. Antalet platser behöver utökas. Kön till SFI ligger ca 30 % över antalet tillgängliga platser och den s.k. Utbildningsplikten kan medföra ytterligare ökningsar.
- Elevgrupperna till SFI och GRUV har förändrats. Ökningen av SFI och minskningen av GRUV korrelerar med att de nyanlända med hög utbildningsnivå passerat SFI och GRUV snabbt medan de med låg eller ingen utbildning blir kvar i SFI en längre tid. Kunskapsförbundet erfar att denna grupp också kräver andra typer av parallella insatser för att slutligen komma till arbetsmarknadens förfogande. KFV håller på att arbeta fram ett förslag på hur en sådan insats kan utformas.

- Bedömningen är att nuvarande utbildningsplatser inom gymnasievux är i balans ihop med de 34 extra platser som statsbidraget ger, tot. 140 platser. Detta säkrar basorganisationen vilket är en förutsättning för kunna utveckla och genomföra ex. Yrkesvuxutbildning och YH-utbildning baserat på statsbidrag. Det är också en förutsättning för att AF skall kunna nyttja sina åtgärder. Rättighetslagstiftningen har ökat behovet och mest i form av distansutbildning.
- Beställningen av Yrkesvuxplatser har slagit väl ut och utbildningarna är nästan fullt utnyttjade. Söktrycket till undersköterskeutbildningen är mycket stort, ca 5 sökande/plats. En utökning av Yrkesvuxplatser inom denna utbildning förordas då både kommunal och privat sektor har stort behov av personal i denna yrkesgrupp. Yrkesvux är ett av de effektivaste sätten att få människor i utsatt ställning på arbetsmarknaden att komma i sysselsättning.
- I budgetpropositionen för 2018 aviseras att ersättningen till de dyrare praktiska Yrkesvuxutbildningarna höjs med 50 % eg. 25 000 kr. Enligt utbildningsdepartementet kommer det inte ställas krav på ökad motfinansiering från kommunerna. Det får ändå konsekvenser då KFV utökar antalet praktiska yrkesvuxutbildningen minskar antalet övriga yrkesvuxplatser som en konsekvens av att de dyrare motprestationsplatserna måste kostnadskompenseras inom ramen för hela beställningen. Kommunen får således ut färre yrkesvuxplatser än beställt.
- Yrkesvuxutbildningen kräver att det finns en gemensam överenskommelse mellan kommunerna om vilka volymer som behövs. Överenskommelser om dessa volymer bör ske senast i mars varje år för att dessa ska kunna beaktas i budgetprocesserna och kunna omfattas av ram. Detta gäller också identifierat och kommunicerat behov av SFI och GRUV-platser från KFV.

Analys

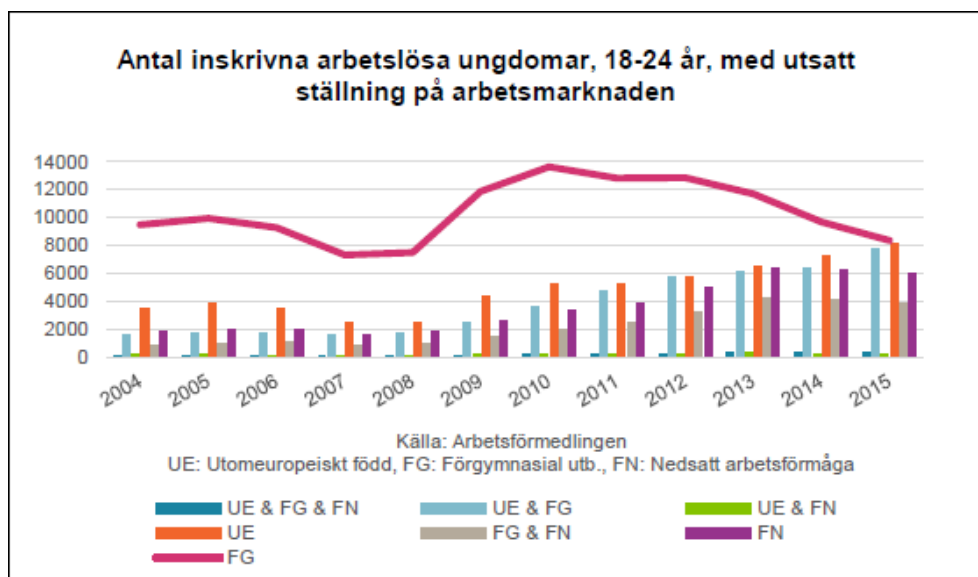
Målgrupperna med behov av utbildning kvarstår enligt tidigare analys

- De med eller utan utbildning och lång väg till anställningsbarhet (SFI och GRUV) Det som blivit tydligare är att målgruppen till stor del består av utrikes födda och med en stor andel unga utan erfarenhet och utbildning som kräver extra stöd och resurser.
- De som har behov av kortare insatser för att bli anställningsbara (Yrkes- och Gymnasievux)
- De som har behov av att skaffa sig behörighet för att kunna söka vidare till eftergymnasiala studier (Gymnasievux)

Gymnasievux - Gyvux

Båda kommunernas arbetsmarknadsavdelningar ser att ungdomsgruppen (upp till 25 år) som behöver stöd växer och behovet av tillgång till gymnasievux är stor. AF och KFV uttrycker att det har blivit tydligare att gymnasieexamen utgör den stora skiljelinjen för sysselsättning.

Rapport från LO, statistik från AF samt rapport från Skolverket (Skolverket – Invandringens betydelse för skolresultaten 2016) fastslår att antalet unga utan gymnasieexamen ökar och att störst ökning sker bland nysvenskar. Som en konsekvens av detta ökar andelen elever som går direkt till vuxenutbildningen direkt efter gymnasiet (Skolverkets statistik). Det är också tydligt att föräldrarnas utbildningsnivå spelar in här.

Enligt statistik från Arbetsförmedlingens analysenhet är sysselsättningen bättre nu än den var toppåret 2007, dock bara för vissa grupper. Tudelningen på arbetsmarknaden ökar som en konsekvens av att sysselsättningen ökar.

För gruppen utrikes födda ser utvecklingen positiv ut i de flesta avseende. Både arbetskraftsdeltagandet och sysselsättningsgraden ökar och har nu nått de högsta nivåerna sedan 2005. Arbetslösheten är dock fortsatt hög i gruppen, vilket delvis kan förklaras av att många av deltagarna i etableringsuppdraget initialt står långt ifrån arbetsmarknaden.

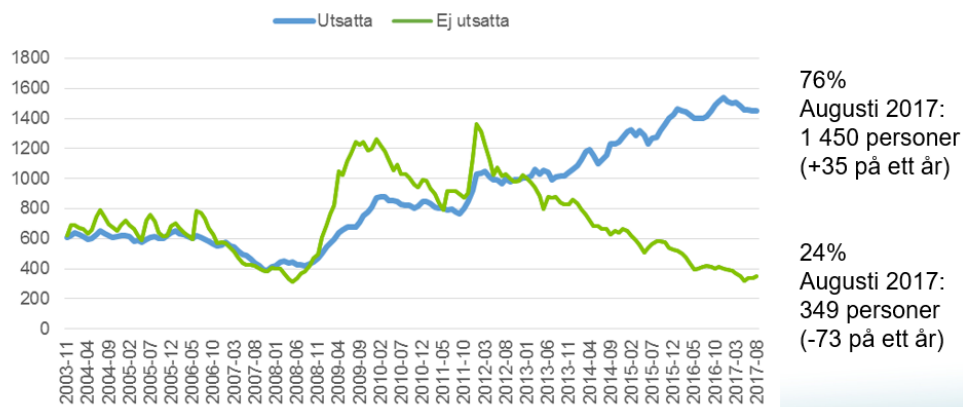
Parallellt med en positiv utveckling på arbetsmarknaden växer dock skillnaderna både vad gäller sysselsättning och arbetslöshet mellan de med för- respektive eftergymnasial utbildning. För personer med högst förgymnasial utbildning är arbetslösheten omkring 20 % medan den för gruppen med eftergymnasial utbildning är omkring 4 %.

Glädjande är att gruppen inskrivna personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga samt arbetslösa i åldern 55-64 år sjunker.

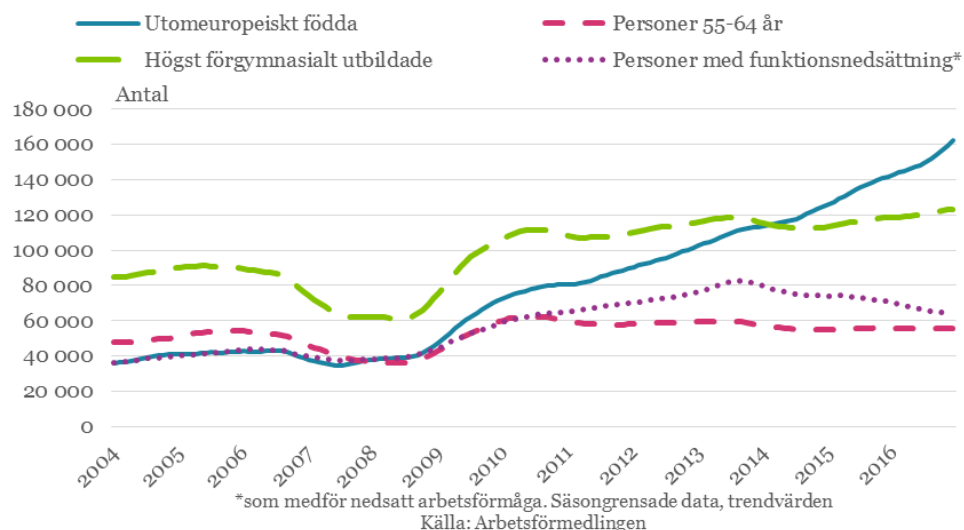

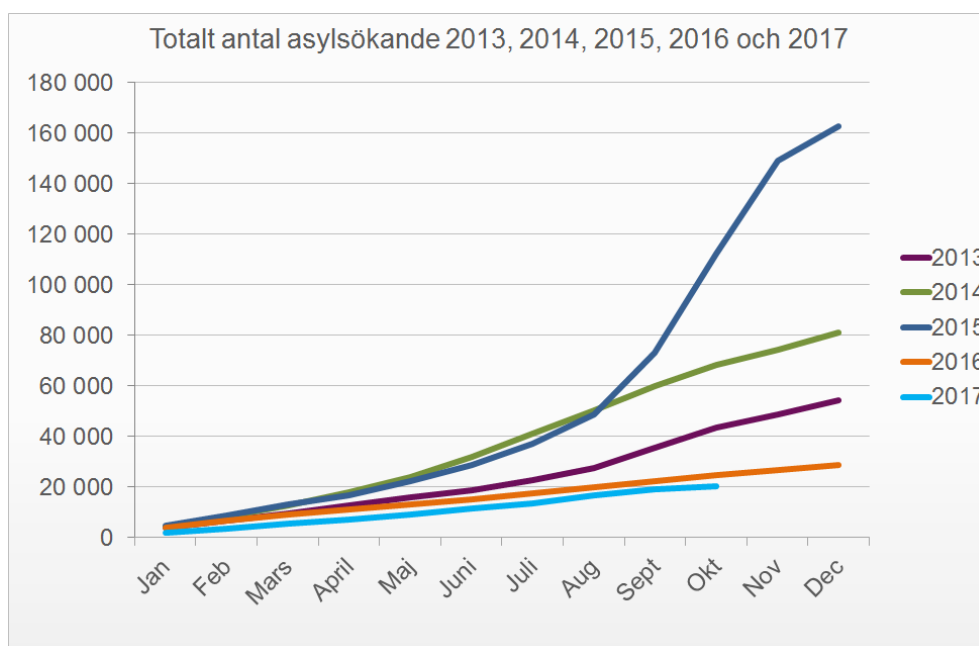
Arbetslöshetens utveckling i Vänersborg

Arbetslösa med utsatt ställning: personer med förgymnasial utbildning, personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, arbetslösa i åldern 55-64 år och utomeuropeiskt födda

Inskrivna arbetslösa med utsatt ställning fördelat på enskilda grupper 16-64 år januari 2004 - december 2016

Nationellt

Andelen inskrivna arbetslösa som är födda utanför Europa har mer än trefaldigats; från omkring 13 procent 2006 till 42 procent 2016. Därmed utgörs gruppen inskrivna arbetslösa med utsatt ställning på arbetsmarknaden idag till största del av personer födda utanför Europa. Närmare 60 % av inskrivna arbetslösa med utsatt ställning är födda i ett land utanför Europa. Samtidigt utgör de som saknar en gymnasieutbildning alltså ett tydligt inslag bland inskrivna arbetslösa med utsatt ställning, omkring 46 % saknar en sådan.

Sedan 2006 har antalet inskrivna arbetslösa utan gymnasieutbildning stigit med närmare 50 procent, till 121 000. Utomeuropeiskt födda har sedan slutet på 2010 svarat för hela ökningen. Därmed framgår det att en stor andel, 47 procent, av de som är födda utanför Europa och inskrivna arbetslösa på Arbetsförmedlingen saknar en fullständig gymnasieutbildning. Av dessa saknar i sin tur mer än 60 % motsvarande en svensk nio (tio) årig grundskoleutbildning.

Under 2018 väntas antalet inskrivna arbetslösa som tillhör en (eller flera) av grupperna som har en utsatt ställning på arbetsmarknaden att stiga till 282 000. Ökningen beror i första hand på fler inskrivna arbetslösa som är födda utanför Europa – en utveckling som i sin tur främst förklaras av ett högt inflöde av nya arbetssökande genom etableringsuppdraget. Parallellt väntas övriga inskrivna arbetslösa minska till 96 000. Detta betyder att andelen inskrivna arbetslösa med utsatt ställning når 75 procent under 2018. För att få denna grupp i studier, att klara av studier samt att få dem i sysselsättning krävs förmodligen andra angreppssätt och metoder än de verktyg som AF och Skolverket ger utrymme för.

(Arbetsförmedlingen – Perspektiv på arbetslösheten i olika grupper)

Lokalt

Arbetslösheten i gruppen utrikes födda är fortfarande hög i Vänersborg. Hade det inte varit för Arbetsförmedlingens och Arbetsmarknadsenhetens många program hade den varit ännu högre.

AF - Arbetslöshetsstatistik 171115				
Andel				
Tot. Arbetslösa				
Kommun	Öppet arbetslösa	Δ*	Progr med akt.stöd	Δ*
Riket	3,90%	0,00%	3,50%	-0,10%
Västra Götalands län	3,50%	-0,20%	3,00%	-0,20%
Vänersborg	3,90%	-0,80%	5,50%	-0,30%
Utrikes födda				
Riket	11,80%	-0,30%	10,30%	0,20%
Västra Götalands län	11,00%	-0,70%	9,40%	0,00%
Vänersborg	15,90%	-5,50%	21,50%	3,30%
Ungdomar				
Riket	4,90%	-0,50%	5,50%	-0,70%
Västra Götalands län	4,30%	-0,80%	4,00%	-1,00%
Vänersborg	5,20%	-3,10%	8,60%	-3,40%
Ungdomar utrikes.f.				
Riket	18,10%	-2,00%	16,40%	-0,10%
Västra Götalands län	17,50%	-3,10%	14,30%	-1,20%
Vänersborg	22,70%	-15,30%	30,80%	5,60%
* Förändringen sedan samma månad året innan				

Andel personer i utsatt ställning i Vänersborg är ca 83 % enligt Arbetsförmedlingen, av dessa är ca 60 % utrikes födda. Målgruppen som är aktuell inom DUA (unga samt nyanlända) består av 638 personer(170906). Bland dessa är behovet av grundläggande utbildning störst bland yngre män och äldre kvinnor.

361 personer av målgruppen matchas mot olika yrkesområden. Bland dessa är det ca 46 % som har utbildning inom vård, skola och ekonomi. Dock motsvarar sällan utbildningen de krav som ställs i Sverige. Övriga gruppen matchas mot handel, restaurang samt hantverksyrken. De som finns i denna grupp saknar i regel utbildning.

Arbetsförmedlingens analys bekräftas av Kunskapsförbundet som uttrycker att de har en svår grupp att arbeta med just nu. De ser att det skulle behövas samarbeten mellan olika aktörer och myndigheter och föreslår att en ny metod och insats testas i ett gemensamt pilotprojekt i Vänersborg. Ett utkast har skrivits fram under oktober att ta ställning till ifråga om genomförande och finansiering.

Yrkesvux

Rekryteringsproblem av undersköterskor inom vården, både regionalt och lokalt kvarstår. Rekryteringsproblematiken är komplex.

- Intresset att rekrytera undersköterskor, som har gått uppdragsutbildning hos privata aktörer, är svalt med anledning av erfarenheter av undermålig kvalitet. I vissa fall har eleverna tvingats att komplettera sin utbildning trots att de varit godkända. En förklaring till detta kan vara den skillnad i styrning som finns. *”Uppdragsutbildning står utanför det offentliga skolväsenet och har en svagare styrning med färre krav på de enskilda utbildningsanordnarna. Denna svaga styrning medför en risk för lägre kvalitet i utbildningarna och bidrar också till att Skolinspektionen, i tillsynen av denna verksamhet, inte har så många författningskrav att utgå ifrån, Skolinspektionens rapport ”Utbildningsanordnare med betygsrätt”, sid 17, andra stycket.*
- Kerstin Blomgren, Enhetschef kompetensförsörjningsenheten, NU-sjukvården har flaggat för förvärrade rekryteringsproblem av undersköterskor. Under 2016 har situationen varit värre än 2015 med färre antal sökande undersköterskor och färre med rätt kompetens. Som en konsekvens har man börjat titta på arbetsskiftning för att om det finns personal med rätt kompetens som gör mindre kvalificerade arbetsuppgifter som kan skiftas över till någon annan för att frigöra rätt kompetens.

TABELL 2. Rekryteringsbehov för några yrkesgrupper i vård och omsorg 2013-2022

Personalgrupp	Anställda 2013	Anställda 2022	Pensioneringar 2013-2022	Rekryteringsbehov 2013-2022
Undersköterska/vårdbiträde*	257 000	310 000	76 000	129 000
Sjuksköterska*	97 000	110 000	25 000	38 000
Läkare	34 000	38 000	8 000	12 000
Personlig assistent	22 000	26 000	5 000	9 000
Socialsekreterare	25 000	29 000	5 000	9 000
Vårdadministratör	17 000	19 000	7 000	9 000
Biomedicinsk analytiker	7 000	8 000	2 000	3 000
Arbetssterapeuter	4 000	5 000	1 000	2 000
Fysioterapeut/sjukgymnast	7 000	8 000	1 000	2 000

* Yrkesgrupp inom både kommuner och landsting

Figur 1- Sveriges Viktigaste Jobb i vården och omsorgen- HUR MÖTER VI REKRYTERINGSUTMANINGEN?

Näringslivet flaggar för fortsatta rekryteringsproblem inom industrin. Färre ungdomar söker yrkesutbildningar vilket gör att rekryteringsunderlaget på gymnasienivå inte räcker till.

Det minskade intresset för yrkesprogrammen förklaras i första hand av att högskolebehörigheten togs bort från dessa enligt Skolverket, antalet elever som söker yrkesprogrammen har nästan halverats. Detta i kombination med en övertro hos föräldrar att deras barn inte ska få arbete eller att de inte kan

komma vidare i yrkeslivet om de inte läser högskoleförberedande utbildningar kan bl.a. ha bidragit till att färre ungdomar söker yrkesutbildningar, detta refereras till som en del i "Björklundeffekten".

Istället är det tvärtom, de som går en yrkesutbildning har möjlighet att komplettera och läsa upp högskolebehörighet inom ramen för vuxenutbildningen. Däremot är det omvända utbildningsförhållandet svårt att genomföra, har eleven en högskoleförberedande utbildning kommer troligtvis hen inte kunna läsa en yrkesutbildning annat än som en Yrkehögskoleutbildning. För denna grupp av elever är tillgången till YH-utbildning viktig och en grundförutsättning för att kunna utveckla och erbjuda dessa utbildningar är att det finns tillräcklig kapacitet inom gymnasievux.

Enligt Studie- och yrkesvägledarna inom KFV och Vänersborgs grundskola krävs det informationsinsatser till föräldrar och elever i grundskolan för att komma till rätta med problemet.

I samarbete med AF och branschråd konstateras behov av yrkesutbildade inom fordonsreparation, omvårdnad, elevassistenter, restaurang, bygg, svets, CNC, tandsköterskor och handel. I flertal fall i kombination med yrkessvenska.

Detta betyder ett ökat fokus på regional samverkan kring yrkesutbildning vilket ligger i linje med det arbete som Fyrbodalen arbetar med och där man kravställt arbete med Lokala kompetensplattformar för att få en samlad bild av utbildningsbehov och en möjlighet att samarbeta kring utbildningsinriktningar och volymer. Den lokala kompetensplattformen har startats upp inom kommunen och tema samt projekt väntas beslutas under hösten 2017.

Från och med 1 januari 2017 medges statsbidrag för yrkesinriktad vuxenutbildning endast om minst tre kommuner samverkar om planering och genomförande av utbildningen i syfte att öka utbildningsutbudet för enskilda och tillgodose behoven på hela arbetsmarknaden i de samverkande kommunerna (förordning 2016:937 om statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning).

Nuvarande beställning av yrkesvuxplatser ihop med Trollhättan ger totalt 220 platser då staten motfinansierar 50 % av platserna. Antalet yrkesvuxplatser bör utökas succesivt då behovet enligt KFV egentligen är ca 300-350 platser för Vänersborg och Trollhättan. En sådan satsning behöver förankras med Trollhättans kommun med tanke på den tidsskillnad som finns ifråga om budgetarbete.

Regeringen har i budgetpropositionen för 2018 föreslagit att 315 miljoner kronor ska avsättas för 2018 och därefter 340 miljoner kronor årligen för att stärka kvaliteten och bredda utbudet av utbildningar inom regional yrkesinriktad vuxenutbildning. Avsikten är att hela beloppet ska läggas på de utbildningar som är dyra för kommunerna att genomföra. Det rör sig om

kurser inom ämnen som tillhör bygg- och anläggningsprogrammet, el- och energiprogrammet, fordons- och transportprogrammet, hantverksprogrammet, industritekniska programmet, naturbruksprogrammet, restaurang- och livsmedelsprogrammet samt VVS- och fastighetsprogrammet.

Ersättningen till de dyrare utbildningarna höjs med 50 % eg. 25 000 kr. Enligt utbildningsdepartementet kommer det inte ställas krav på ökad motfinansiering från kommunerna. Det får ändå konsekvenser då KfV utökar antalet praktiska yrkesvuxutbildningen minskar antalet övriga yrkesvuxplatser som en konsekvens av att de dyrare motprestationsplatserna måste kostnadskompenseras inom ramen för hela beställningen. Kommunen får således ut färre yrkesvuxplatser än beställt. KfV har ca 60 helårsplatser av dessa dyrare utbildningar. För förbundets räkning handlar det om ökade kostnader om ca 1,5 MKr/år för att behålla nuvarande platsantal och utbud.

Svenska för invandrare och Grundläggande vuxenutbildning

KfV ser en kraftig ökning av SFI. GRUV svårbedömd med anledning av nya regler för tillgång till etableringsfasen (En person som fått permanent uppehållstillstånd och som bott längre än ett år i anläggningsboende blir numera kvalificerad för etableringsfasen och ev. utbildning). Uppskattningsvis 425 personer i Vänersborg har en pågående etableringsplan och av dessa har ca 43 % enbart förgymnasial utbildning eller saknar utbildning. Samtidigt är ungefär 100 personer är inskrivna på AF men har ännu ingen påbörjad etableringsplan(sept 2017) och av dessa har ca 45 % enbart förgymnasial utbildning eller saknar utbildning. Totalt är det ca 220 personer som är i behov av SFI och grundläggande utbildning.

Behovet av utbildningsinsats för ensamkommande som är 20 år är svårbedömd då KfV inte vet om de blir aktuella för SFI eller GRUV.

Lagradsremissen om begränsningar i asylrätten från 7 april 2016 medför att fler asylsökande kommer att få tillfälliga uppehållstillstånd, dock kvarstår rätten till SFI vilket gör att SFI-volymer inte sjunker.

Oktober 2017 läste 185 elever SFI inom ramen för de 125 platser Vänersborg beställer och utöver dessa finns 55 personer i kö som enligt skollagen har rätt till utbildning på SFI inom 3 månader efter ansökningsdatum. Under 2017 har volymen legat konstant på 185 elever och ökningen inom SFI har kunnat finansieras tack vare mindre volymer inom främst GRUV. Dock är inte volymen jämnt fördelad över året och följer inte normala terminer. Tendensen verkar vara att elevgruppen som nu läser SFI behöver längre tid på sig innan de är klara att gå över till GRUV.

Arbetsförmedlingens verktyg som är beroende av utbildningsinsatser

Traineejobb

Försvinner i sin nuvarande form och kommer att ingå i det så kallade Introduktionsjobben som troligtvis kommer under 2018. Behov av utbildningsinsatser kvarstår så länge stödet finns kvar. Förändringar av nya

kriterier, förutsättningar och ev. fortsatt behov av utbildningsinsatser är i dagsläget okända.

Snabbspår

- ”Snabbspår är ett sätt att skapa snabbare vägar in på arbetsmarknaden för nyanlända arbetssökande som har erfarenhet eller utbildning inom ett bristyrke”
- Ett snabbspår handlar om att i en sammanhållen process erbjuda praktik, språkträning och utbildning. Det är arbetsmarknadens parter och Arbetsförmedlingen som kommer överens om vilka yrken som ska omfattas av ett snabbspår. Snabbspåret består av en kombination av Arbetsförmedlingens olika insatser, som till exempel utbildning i yrkessvenska, praktik, validering, kompletteringsutbildningar och yrkeskompetensbedömning.
- Flera snabbspår kräver högre utbildning

Snabbspår just nu

Här finns de centrala överenskommelserna:

- Kockar
- Lastbilsförare
- Legitimationsyrken inom hälso- och sjukvården, exempelvis
 - Läkare
 - Sjuksköterskor
 - Tandläkare
 - Apotekare/receptarier
- Lärare/förskollärare
- Målare
- Styckare och slaktare
- Tekniker och ingenjörer inom fastighetsbranschen

- Tjänstemän inom byggsektorn - byggingenjörer
- Distributionselektriker och ingenjörer inom el-branschen
- Maskintekniker, maskiningenjörer m.m. inom träindustrin
- Samhällsvetare, inklusive ekonomer och jurister
- Socionomer
- Djursjukskötare
 - Djursjukskötare, statlig
 - Djursjukskötare, privat

Arbetsförmedlingens prognos 5-10 år framåt

- Bristande intresse från ungdomar för yrkesutbildning på gymnasiet är oroande.
- Fel dimensionering av utbildningsplatser leder till brist inom flera yrkesgrupper
- Nettoinvandringen mildrar effekten av generationsväxlingen
- Inom många yrken blir tillgången på arbetskraft inte tillräcklig
- Kommande pensionsavgångar leder till många ersättningsrekryteringar

Prognosticerade bristyrken de kommande åren

- Yrken inom hälso- och sjukvård
- Läraryrken
- Yrken inom teknik och IT

- Yrken inom bygg- och anläggning
- Kvalificerade yrken inom industrin

Yrkesprogram på gymnasiet med goda jobbsikter

- Bygg- och anläggningsprogrammet
- Fordons- och transportprogrammet
- Industritekniska programmet
- Vård- och omsorgsprogrammet
- Hotell, restaurang och livsmedelsprogrammet

Regeringssatsningar

Studiestartsstödet

Regeringen aviserade ”Studiestartsstöd” har börjar gälla aug 2017 och omfattar 24- till 54-åringar och innebär ett förstärkt studiestöd om 9 100 – 10 152 kr/månad under max 50 veckor. Maximalt stöd är 1/3 studiebidrag och 2/3 studiestöd.

Villkor för att få studiestartsstöd

Här är några av villkoren som du behöver uppfylla för att ha rätt till studiestartsstöd:

- Du är 25–56 år (rätten till studiestartsstöd gäller från och med året du fyller 25 år till och med året du fyller 56 år).
- Du är arbetslös och har varit anmäld som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen i minst sex månader.
- Du har en kort tidigare utbildning och har stort behov av en utbildning på grundskole- eller gymnasienivå för att kunna få ett arbete.
- Du har inte haft studiemedel under de senaste tre åren.
- Du måste studera på minst 50 procent av heltid i minst tre veckor.

KVF tror att detta stöd kommer innebära en stor ökning av studerande. En av de stora grupperna väntas bli invandrare som inte klarat av tidigare studier. När man studerar antalet personer som går SFI och sedan GRUV uppstår det en diff. Det är många som inte går vidare till GRUV av olika anledningar. Dessa individer tror man kan vara en del av denna grupp. Det utgår inget statsstöd för anordnandet av utbildning för denna grupp utan det ska ske inom ramen för ordinarie verksamhet.

Riktlinjer för antagning samt rekrytering/marknadsföring i Vänersborg har utarbetats av Utvecklingskontoret i samråd med Lokala kompetensplattformen(LKP), AF, FK, AMA, enheten för försörjningsstöd samt arbetsmarknadens parter.

Totalt har 272 personer som matchar kriterierna identifierats hos AF och bjudits in till informationsmöten under oktober 2017. Dessvärre har det visat sig att de flesta av de som kvalificerar sig för stödet enligt villkoren ovan inte har tillräckliga kunskaper/betyg i SFI så att de kan få stödet. Konsekvensen blir att stödet inte kan utnyttjas som det var tänkt och det

behövs andra språk- och studieuppmuntrande åtgärder för att få denna grupp i studier och sedermera sysselsättning.

Rättighet till Vuxenutbildning

Regeringens aviserade rättighet till vuxenutbildning för alla som saknar allmän och särskild behörighet började gälla fr.o.m. 2017. KFVs bedömning var att denna lagstiftning inte skulle komma att öka antalet sökande till gyvux i betydande omfattning. Ökningen ligger runt 18 % men förordar ingen ökning av gyvuxplatser just nu.

En utbyggd och regionaliserad yrkesutbildning för vuxna

Från och med 1 januari 2017 medges statsbidrag för yrkesinriktad vuxenutbildning endast om minst tre kommuner samverkar om planering och genomförande av utbildningen i syfte att öka utbildningsutbudet för enskilda och tillgodose behoven på hela arbetsmarknaden i de samverkande kommunerna (förordning 2016:937 om statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning). KFV har etablerat ett samarbete med Åmål, Bengtsfors, Mellerud och Dals Ed. Det är högt söktryck, framförallt till undersköterskeutbildningen.

Nyanlända invandrares etablering i arbets- och samhällslivet Prop. 2016/17:175

Regelverket som träder i kraft 1 januari 2018 medger att personer som saknar utbildning och inte står till arbetsmarknadens förfogande ska kunna anvisas till studier. Utbildningsplikten innebär att alla nyanlända som tar del av Arbetsförmedlingens etableringsinsatser, och som bedöms vara i behov av utbildning för att kunna komma i arbete, kan anvisas att söka och ta del av utbildning, annars kan ersättningen dras in. En nyanländ som har kort utbildning och som därför inte bedöms kunna komma i arbete under sin tid i Arbetsförmedlingens etableringsprogram ska i huvudsak ägna sig åt utbildning. Om en nyanländ däremot bedöms ha förutsättningar för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden ska insatser sättas in för att matcha individen till arbete, på samma sätt som tidigare.

Regeringen skärper kraven på alla arbetslösa att ta del av utbildning om det bedöms vara vad som behövs för att stärka möjligheten att komma i arbete. Från och med den 1 januari 2018 kan alla arbetslösa som tar del av insatser hos Arbetsförmedlingen varnas eller stängas av från ersättning om hen utan godtagbara skäl låter bli att söka och ta del av en utbildning som Arbetsförmedlingen bedömer är lämplig utifrån individens behov och förutsättningar. Detta gäller all utbildning som kan bedrivas inom ramen för ett arbetsmarknadspolitiskt program med aktivitetsstöd, utvecklingsersättning eller etableringsersättning.

315 miljoner för fler yrkesutbildningar

Regeringen har i budgetpropositionen för 2018 föreslagit att 315 miljoner kronor ska avsättas för 2018 och därefter 340 miljoner kronor årligen för att stärka kvaliteten och bredda utbudet av utbildningar inom regional yrkesinriktad vuxenutbildning. Avsikten är att hela beloppet ska läggas på de utbildningar som är dyra för kommunerna att genomföra. Det handlar om kurser inom ämnen som tillhör bygg- och anläggningsprogrammet, el- och energiprogrammet, fordons- och transportprogrammet, hantverksprogrammet, industritekniska programmet,

naturbruksprogrammet, restaurang- och livsmedelsprogrammet samt VVS- och fastighetsprogrammet.

Ersättningen till de dyrare Yrkesvuxutbildningarna höjs med 50 % eg. 25 000 kr. Enligt utbildningsdepartementet kommer det inte ställas krav på ökad motfinansiering från kommunerna.

Effektivare validering för jobb och utbildning

De har också föreslagit en ändring av skollagen (2010:800) så att det ska finnas en skyldighet för huvudmannen att erbjuda elever i komvux och särvox validering. I promemorian föreslås även att skyldigheten för utbildningsanordnare inom yrkeshögskolan att pröva om reell kompetens kan tillgodoräknas för studier på en yrkeshögskoleutbildning ska tydliggöras. Därutöver föreslås bl.a. att Arbetsförmedlingen, Skolverket, Myndigheten för yrkeshögskolan samt Universitets- och högskolerådet ska få i uppdrag att främja och samordna utvecklingen och användningen av validering inom sina respektive områden. Promemorian har remitterats. För att utveckla dagens system för validering tillsatte regeringen i november 2015 en nationell delegation med uppdrag att under perioden 2015–2019 följa, stödja och driva på ett samordnat utvecklingsarbete inom valideringsområdet på den nationella och regionala nivån. Delegationen, som antagit namnet Valideringsdelegationen 2015–2019, har lämnat ett delbetänkande – *En nationell strategi för validering* men ingen ytterligare information finns tillgängligt just nu. Ifråga om kommunal vuxenutbildning skriver de följande:

Kommunal vuxenutbildning

För en ökad tillgång, kvalitet och likvärdighet behöver fortsatta insatser göras för att utveckla metodstöd och tydligare och mer enhetliga kriterier för validering inom vuxenutbildningen. Detta är särskilt angeläget för vård- och omsorgsområdet där huvuddelen av valideringen inom komvux sker i dag. Delegationen lyfter också fram orienteringskursen som en bra form för att skolhuvudmännen ska få överblick över den validering som genomförs.

En stärkt yrkeshögskola

Yrkeshögskolan, som också ingår i regeringens kunskapslyft, behöver förändras och bli mer långsiktig för att bättre kunna fungera som ett led i yrkesutbildningssystemet för såväl unga som vuxna så att de kan skaffa sig nya eller fördjupade kunskaper inom yrkesområden där kompetens efterfrågas. Regeringen har därför i propositionen *En stärkt yrkeshögskola – ett lyft för kunskap* (prop. 2015/16:198) bedömt att ett beslut om att en utbildning ska ingå i yrkeshögskolan i regel bör omfatta fler än två utbildningsomgångar vilket nu också tagits beslut om. Denna nya inriktning betyder att utbildningsanordnare mer långsiktigt kan arbeta med kvaliteten och våga satsa på investeringstunga utbildningar.

Föreslagna lagändringar i utskottets betänkande 2016/17:UbU5 ger nya möjligheter bl.a. att regeringen kan meddela föreskrifter om att en utbildning inom yrkeshögskolan får bedrivas som behörighetsgivande förutbildning på gymnasial nivå. Förutbildningen bör få erbjudas om det finns brist på behöriga sökande till den ordinarie yrkeshögskoleutbildningen.

Examensgraden i yrkeshögskolan är lägre för utrikes födda än för inrikes födda. En trolig förklaring är enligt Myndigheten för yrkeshögskolan bristande kunskaper i svenska språket. Utbildningsanordnare kan i dag erbjuda de studerande undervisning i svenska med yrkesinriktning men insatsen fungerar enligt myndigheten inte på bästa möjliga sätt. Regeringen avser därför att ge myndigheten i uppdrag att kartlägga omfattningen av denna undervisning och föreslå åtgärder inom ramen för insatsen som kan bidra till att examensgraden för utrikes födda kvinnor och män ökar.

Budgetprocesser och prognoser

Nuvarande beslutsprocesser och tidplaner försvårar beställaruppdraget samt orsakar extra kostnader och förseningar. Som en konsekvens av detta görs beställningarna senare än vad som är överenskommet med KFV.

Beställning av vuxenutbildning är komplex ifråga. I dagsläget är det yrkesvuxutbildningen som kräver att det finns en gemensam överenskommelse mellan kommunerna om vilka volymer som behövs. Överenskommelser om dessa volymer bör ske senast i mars varje år för att dessa ska kunna beaktas i budgetprocesserna och kunna omfattas av ram. Detta gäller också identifierat och kommunicerat behov av SFI och GRUV-platser från KFV.

Nuvarande situation med sena överenskommelser mellan kommunerna samt avsaknad av volymuppskattningar från KFV medger endast beställning inom en uppräknad ram från föregående år som inte tar hänsyn till ändrade förutsättningar och förändrade volymbehov.

Redovisning från KFV

Kunskapsförbundet har fortfarande svårt att rapportera in fullständiga underlag i tid enligt avtal. Detta försvårar beställarfunktionens möjligheter att bedöma volymuppskattningar, volymfördelningar och möjligheten att sätta upp rimliga kvalitetsmål. Avsevärda förbättringar har dock setts under 2017 ifråga om redovisningsform och sammanställningar.

Sammanställt av:

Per-Ola Rasmussen,
Utvecklingskontoret